TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS
2006 m. gegužės 2 d. *

Byloje C-341/04

dėl *Supreme Court* (Airija) 2004 m. liepos 27 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2004 m. rugpjūčio 9 d., pagal EB 68 ir 234 straipsnius pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Eurofood IFSC Ltd,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijos pirmininkai P. Jann (pranešėjas), C. W. A. Timmermans, A. Rosas ir J. Malenovský, teisėjai J.-P. Puissochet, R. Schintgen, N. Colneric, J. Klučka, U. Lõhmus ir E. Levits,

* Proceso kalba: anglų.

generalinis advokatas F. G. Jacobs,
posėdžio sekretorė K. Sztranc, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2005 m. liepos 12 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— E. Bondi, atstovaujamo *QC* G. Moss, *SC* B. Shipsey ir J. Gleeson, *barristers-at-law* G. Clohessy ir E. Barrington bei *solicitors* B. O'Neil, D. Smith ir C. Mallon,

— *Bank of America NA*, atstovaujamo *SC* M. Collins ir L. McCann, taip pat *barrister-at-law* B. Kennedy ir *solicitor* W. Day,

— *Official Liquidator* P. Farrell, atstovaujamo *SC* G. Collins ir *barrister-at-law* D. Murphy bei *solicitor* T. O'Grady,

— Director of Corporate Enforcement, atstovaujamo *principal solicitor* A. Keating ir *barrister-at-law* C. Costello,

— Sertifikato ir (ar) vekselio turėtojų, atstovaujamų *solicitor* D. Baxter, *SC* D. McDonald ir *barrister-at-law* J. Breslin,

— Airijos, atstovaujamos D. O'Hagan, padedamo *barrister-at-law* D. Barniville,

— Čekijos vyriausybės, atstovaujamos T. Boček,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos W.-D. Plessing,

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos G. de Bergues ir J-C. Niollet bei A. Bodard-Hermant,

— Italijos vyriausybės, atstovaujamos I. M. Braguglia, padedamo O. Fiumara ir M. Massella Ducci Teri,

— Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos P. Gottfried,

— Austrijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pesendorfer,

— Suomijos vyriausybės, atstovaujamos T. Pynnä ir A. Guimaraes-Purokoski,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos C. O'Reilly ir A.-M. Rouchaud-Joët,

susipažinęs su 2005 m. rugsėjo 27 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra susijęs su 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų (OL L 160, p. 1, toliau – Reglamentas) 3 straipsnio 1 dalies išaiškinimu.

2 Šis prašymas buvo pateiktas pagal Airijos teisę įsteigtos bendrovės *Eurofood IFSC Ltd* (toliau – *Eurofood*) bankroto byloje.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

3 Pagal Reglamento 1 straipsnio 1 dalį jis taikomas „kolektyvinio bankroto byloms, susijusioms su skolininko daliniu ar visišku teisės į turtą netekimu bei likvidatoriaus paskyrimu".

4 Pagal Reglamento 2 straipsnį „Apibrėžimai“:

„Šiame reglamente:

a) „bankroto byla“ – tai 1 straipsnio 1 dalyje nurodyta kolektyvinė bankroto byla. Šios bylos išvardytos A priede;

b) „likvidatorius“ – tai bet kuris asmuo ar institucija, kurių funkcija yra administruoti arba likviduoti turtą, į kurį iš skolininko atimtos teisės, arba kontroliuoti skolininko reikalų administravimą. Šie asmenys ir institucijos išvardytos C priede;

<...>

e) „sprendimas“, kalbant apie bankroto bylos iškėlimą arba likvidatoriaus paskyrimą, – tai bet kurio teismo, turinčio įgaliojimus iškelti tokią bylą arba paskirti likvidatorių, priimtas sprendimas;

f) „bylos iškėlimo laikas“ – tai laikas, kai įsiteisėja teismo sprendimas iškelti bylą, nesvarbu, ar tai būtų galutinis sprendimas, ar ne;

<...>“

5 Reglamento A priede, susijusiame su jo 2 straipsnio a punkte nurodytomis bankroto bylomis, prie Airijos numatyta privaloma likvidavimo byla (*compulsory winding up by the Court*). To paties reglamento C priede, kalbant apie minėtame 2 straipsnio a punkte nurodytus likvidatorius, tiek, kiek susiję su šia valstybe nare, numatytas „provisional liquidator".

6 Kalbant apie teismų jurisdikcijos nustatymą, Reglamento 3 straipsnio 1 ir 2 dalys numato:

„1. Valstybės narės, kurios teritorijoje yra skolininko pagrindinių interesų vieta, teismai turi jurisdikciją iškelti bankroto bylą. Jei tai yra bendrovė arba juridinis asmuo, kai nėra priešingų įrodymų, laikoma, kad jos pagrindinių interesų vieta yra jos registruota buveinė.

2. Jei skolininko pagrindinių interesų vieta yra valstybės narės teritorijoje, kitos valstybės narės teismai turi jurisdikciją iškelti tokiam skolininkui bankroto bylą tik tuo atveju, jei jam tos kitos valstybės narės teritorijoje priklauso įmonė. Tokios bylos poveikis gali apimti tik tą skolininko turtą, kuris yra pastarosios valstybės narės teritorijoje." (Pataisytas vertimas)

7 Dėl taikytinos teisės nustatymo Reglamento 4 straipsnio 1 dalis nustato:

„Išskyrus atvejus, kai šis reglamentas numato ką kitą bankroto byloms ir jų pasekmėms taikoma valstybės narės, kurios teritorijoje iškelta tokia byla <...> teisė".

8 Dėl bankroto bylos pripažinimo, Reglamento 16 straipsnio 1 dalis numato:

„Bet kuris sprendimas iškelti bankroto bylą, kurį pagal savo jurisdikciją, kaip numatyta 3 straipsnyje, priima valstybės narės teismas, pripažįstamas visose kitose valstybėse narėse nuo to momento, kai sprendimas įsiteisėja bankroto bylą iškėlusioje valstybėje."

9 Reglamento 17 straipsnio 1 dalies turinys yra toks:

„<...> 3 straipsnio 1 dalyje minėtas teismo sprendimas iškelti bylą be tolesnių formalumų bet kurioje kitoje valstybėje narėje turės tokias pat pasekmes kaip ir bylą iškėlusioje šalyje <...>"

10 Tačiau pagal Reglamento 26 straipsnį:

„Bet kuri valstybė narė gali atsisakyti pripažinti kitoje valstybėje narėje iškeltą bankroto bylą arba vykdyti tokioje byloje priimtą sprendimą, jei tokio pripažinimo ar vykdymo pasekmės akivaizdžiai prieštarautų tos valstybės viešajai tvarkai, ypač jos pagrindiniams principams, arba asmens konstitucinėms teisėms ir laisvėms."

11 Pagal Reglamento 29 straipsnio a punktą likvidatorius pagrindinėje byloje gali pateikti prašymą iškelti bylą.

12 Reglamento 38 straipsnis numato, kad valstybės narės teismo, turinčio jurisdikciją pagal 3 straipsnio 1 dalį, paskirtas laikinasis administratorius „yra įgaliojamas reikalauti, kad per laikotarpį nuo prašymo iškelti bankroto bylą iki sprendimo ją iškelti priėmimo būtų imtasi kitos valstybės narės įstatymais numatytų priemonių toje šalyje esančiam skolininko turtui apsaugoti ir išsaugoti".

Nacionalinės teisės aktai

13 1963 m. Bendrovių įstatymo 212 straipsnis (*Companies Act* 1963, toliau – *Companies Act*) suteikia visų rūšių bendrovių likvidavimo bylų jurisdikciją *High Court*.

14 *Companies Act* 215 straipsnis nustato, kad bendrovės likvidavimas pradedamas, kai bendrovė arba vienas ar keletas jos kreditorių teismui pateikia prašymą likviduoti minėtą bendrovę.

15 *Companies Act* 220 straipsnis numato:

„1) Jei iki pateikiant teismui prašymą likviduoti bendrovę bendrovė priėmė sprendimą dėl savanoriško likvidavimo, laikoma, kad bendrovės likvidavimas pradedamas nuo sprendimo priėmimo dienos, ir, jei teismas, remdamasis įrodytu sukčiavimu ar klaida, nenusprendžia kitaip, visos savanoriško likvidavimo metu atliekamos procedūros laikomos atliktomis tinkamai.

2) Kitu atveju bendrovės likvidavimas teismo tvarka laikomas pradėtu prašymo likviduoti pateikimo dieną."

16 *Companies Act* 226 straipsnio 1 dalis nustato, kad teismas gali paskirti laikinąjį likvidatorių bet kada po prašymo likviduoti pateikimo. Nebent pagal to paties įstatymo 225 straipsnį likvidatorius paskiriamas tuo pačiu metu, kai yra priimama nutartis dėl likvidavimo. Paskirtas „provisional liquidator" pagal 229 straipsnio 1 dalį yra įpareigotas „saugoti ar kontroliuoti visą ginčijamą, tiek materialųjį, tiek nematerialųjį, turtą, į kurį bendrovė turi ar atrodo, kad turi teisę".

Bylos aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

17 *Eurofood* buvo įregistruota 1997 m. Airijoje kaip „company limited by shares" (akcinė bendrovė), kurios registruota buveinė yra *International Financial Services Center*, Dubline. Ji yra pagal Italijos teisę įsteigtos bendrovės *Parmalat SpA* dukterinė įmonė, jai priklausanti 100 %. Jos pagrindinis veiklos objektas buvo *Parmalat* grupės bendrovių finansavimas.

18 2003 m. gruodžio 24 d., pritaikius 2003 m. gruodžio 24 d. Įstatyminį dekretą Nr. 347 dėl įgijusioms bankrutuojančių statusą didžiosioms bendrovėms taikytinų skubių pramoninio restruktūrizavimo priemonių (GURI Nr. 298, 2003 m. gruodžio 24 d., p. 4), Italijos gamybinės veiklos ministras leido *Parmalat SpA* taikyti ypatingo administravimo procedūrą ir paskyrė E. Bondi šios bendrovės ypatinguoju administratoriumi.

19 2004 m. sausio 27 d. *Bank of America NA* pateikė *High Court* (Airija) prašymą pradėti privalomą *Eurofood* likvidavimo bylą (*compulsory winding up by the Court*), taip pat paskirti laikinąjį likvidatorių. Šis prašymas buvo pagrįstas tvirtinimu, jog pastaroji bendrovė buvo nemoki.

20 Tą pačią dieną *High Court* remdamasis šiuo prašymu, paskyrė P. Farrell laikinuoju likvidatoriumi (*provisional liquidator*), suteikdamas jam teisę paimti saugojimui šios bendrovės turtą, administruoti jos reikalus, jos vardu atidaryti banko sąskaitą ir užtikrinti advokato paslaugas.

21 2004 m. vasario 9 d. Italijos gamybinės veiklos ministras sutiko *Eurofood* taikyti ypatingo administravimo procedūrą ir paskyrė E. Bondi šios bendrovės ypatinguoju administratoriumi.

22 2004 m. vasario 10 d. *Tribunale civile e penale di Parma* (Italija) buvo pateiktas prašymas dėl pripažinimo *Eurofood* nemokia. Posėdžio data buvo nustatyta 2004 m. vasario 17 d., apie kurią P. Farrell buvo pranešta vasario 13 dieną. 2004 m. vasario 20 d. minėtas teismas, nusprendęs, kad *Eurofood* pagrindinių interesų vieta yra Italijoje, nutarė, kad turi tarptautinę jurisdikciją nuspręsti dėl šios bendrovės pripažinimo bankrutuojančia.

23 2003 m. kovo 23 d. sprendimu *High Court* nusprendė, kad pagal Airijos įstatymą *Eurofood* bankroto byla buvo pradėta Airijoje *Bank of America NA* tuo klausimu pateikto prašymo dieną, t. y. 2004 m. sausio 27 dieną. Teigiant, kad *Eurofood* pagrindinių interesų vieta buvo Italijoje, *High Court* nusprendė, kad šioje valstybėje narėje pradėta byla buvo pagrindinė. Jis taip pat nusprendė, kad bylos eigos

Tribunale civile e penale di Parma sąlygos pagal Reglamento 26 straipsnį pagrindė Airijos teismų atsisakymą pripažinti šio teismo sprendimą. *High Court*, pripažinęs *Eurofood* bankrutavusia, nurodė likviduoti šią bendrovę ir paskyrė P. Farrell likvidatoriumi.

24 E. Bondi dėl šio sprendimo pateikus apeliacinį skundą, *Supreme Court* nutarė, kad, prieš priimant sprendimą, būtina sustabdyti bylą ir Teisingumo Teismui pateikti šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Kai jurisdikciją turinčiam Airijos teismui pateiktas prašymas dėl bankrutavusios įmonės likvidavimo (*winding up*) ir šis teismas iki nutarties dėl likvidavimo priėmimo priima nutartį, kuria paskiriamas laikinasis likvidatorius (*provisional liquidator*), turintis teisę paimti saugojimui įmonės turtą, tvarkyti įmonės reikalus, atidaryti banko sąskaitą ir paskirti advokatą, taip teisiškai apribojant įmonės administracijos teisę veikti, ar ši nutartis kartu su prašymo pateikimu yra sprendimas iškelti bankroto bylą (*insolvency proceedings*) pagal <...> Reglamento <...> 16 straipsnį, aiškinamą atsižvelgiant į jo 1 ir 2 straipsnius?

2. Jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą yra neigiamas, ar pagal šį Reglamentą prašymo dėl privalomo įmonės likvidavimo (*compulsory winding up*) pateikimas *High Court* Airijoje, remiantis Airijos teisės nuostata (*Companies Act* 220 straipsnio 2 dalis), pagal kurią įmonės likvidavimas prasideda prašymo pateikimo dieną, reiškia bankroto bylos pradžią?

3. Ar minėto Reglamento 3 straipsnis kartu su jo 16 straipsniu reiškia, kad valstybės narės, išskyrus tą, kurioje yra registruota įmonės buveinė, ir tą, kurioje įmonė reguliariai administruoja savo turtinius interesus būdų, kurį gali patikrinti trečiosios šalys, bet kurioje pirmiausia yra iškelta bankroto byla, teismas turi jurisdikciją iškelti pagrindinę bankroto bylą?

4. Kai

a) patronuojančios bendrovės ir jos dukterinės bedrovės registruotos buveinės yra dviejose skirtingose valstybėse narėse,

b) dukterinė bendrovė reguliariai administruoja savo turtinius interesus būdu, kurį gali patikrinti trečiosios šalys, ir visiškai bei nepertraukiamai laikydamasi savo korporacinio tapatumo valstybėje narėje, kurioje yra jos registruota buveinė, ir

c) dėl dalyvavimo ir galimybės paskirti administraciją patronuojanti bendrovė gali kontroliuoti ir iš tikrųjų kontroliuoja dukterinės bendrovės politiką,

sprendžiant apie „pagrindinių interesų vietą", ar lemiantys veiksniai yra tie, kurie nurodyti minėtame b punkte, ar tie, kurie nurodyti minėtame c punkte?

5. Kai teismo ar administracinio sprendimo, kurį priimant buvo nesilaikyta asmenų teisės į teisingą procesą ir teisingą bylos nagrinėjimą, teisinės galios pripažinimas tų asmenų atžvilgiu akivaizdžiai prieštarauja valstybės narės viešajai tvarkai, ar ši valstybė narė, remdamasi minėto Reglamento 17 straipsniu, privalo pripažinti kitos valstybės narės teismo sprendimą, reiškiantį bankroto bylos pradėjimą įmonei, kai pirmosios valstybės narės teismas yra įsitikinęs, kad svarstomas sprendimas buvo priimtas nepaisant šių principų, ir ypač kai prašymą pateikęs asmuo antrojoje valstybėje narėje, nepaisydamas prašymų ir pažeisdamas antrosios valstybės narės teismo nutartį, atsisakė pateikti tinkamai pagal pirmosios valstybės narės teisę paskirtam įmonės „provisional liquidator" bet kokius esminius dokumentus, pagrindžiančius jo prašymą?"

25 2004 m. rugsėjo 15 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi buvo atmestas *Supreme Court* prašymas dėl pagreitintos tvarkos pagal Procedūros reglamento 104a straipsnio pirmąją pastraipą taikymo.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl ketvirtojo klausimo

26 Ketvirtuoju klausimu, kurį reikia išnagrinėti pirmiausia, nes jis bendrai yra susijęs su Reglamente numatytos valstybių narių teismų jurisdikcijos nustatymo sistema, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, koks yra lemiantis veiksnys nustatant dukterinės bendrovės pagrindinių interesų vietą tuo atveju, kai patronuojančios bendrovės ir jos dukterinės bedrovės registruotos buveinės yra dviejose skirtingose valstybėse narėse.

27 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas svarsto dėl pusiausvyros tarp, pirma, aplinkybės, kad dukterinė bendrovė reguliariai administruoja savo turtinius interesus būdu, kurį gali patikrinti trečiosios šalys, ir laikydamasi savo kaip bendrovės identiteto valstybėje narėje, kurioje yra jos registruota buveinė, ir, antra, aplinkybės, kad patronuojanti bendrovė dėl savo dalyvavimo kapitale ir teisės skirti savo dukterinės bendrovės vadovus gali kontroliuoti pastarosios politiką.

28 Reglamento 3 straipsnis numato dviejų rūšių bylas. Pagal šio straipsnio 1 dalį valstybės narės, kurios teritorijoje yra skolininko pagrindinių interesų vieta, teismo pradėta bankroto byla yra „pagrindinė byla", turinti universalų poveikį, nes taikoma visam skolininko turtui, esančiam visose valstybėse narėse, kuriose taikomas Reglamentas. Jei vėliau pagal šio straipsnio 2 dalį valstybės narės, kurios teritorijoje skolininkui priklauso įmonė, jurisdikciją turintis teismas gali iškelti bylą, tai ši byla laikoma „šalutine", o jos poveikis gali apimti tik tą skolininko turtą, kuris yra pastarosios valstybės teritorijoje.

29 Reglamento 3 straipsnio 1 dalis pabrėžia, kad bendrovės pagrindinių interesų vieta, kol neįrodyta kitaip, yra registruotos buveinės vieta.

30 Iš to yra aišku, kad Reglamento įtvirtintoje valstybių narių teismų jurisdikcijos nustatymo sistemoje kiekvienam skolininkui, kuris yra atskiras juridinis subjektas, atskirai nustatomas jurisdikciją turintis teismas.

31 Pagrindinių interesų vietos sąvoka yra būdinga Reglamentui. Taigi ji turi savarankišką reikšmę ir todėl turi būti aiškinama vienodai, nesvarbu, kokie yra nacionalinės teisės aktai.

32 Šios sąvokos turinys išaiškintas Reglamento tryliktoje konstatuojamoje dalyje, kuri nurodo, kad „pagrindinių interesų vieta turėtų būti vieta, kurioje skolininkas reguliariai administruoja savo turtinius interesus, ir dėl to ją gali nustatyti trečiosios šalys".

33 Iš šios sąvokos matyti, kad pagrindinių interesų vieta nustatoma remiantis jei objektyviais ir trečiųjų šalių patikrintais. Šis objektyvumas ir trečiųjų šalių galimybė patikrinti yra būtini tam, kad būtų užtikrintas teisinis tikrumas ir numatomumas, susiję su turinčio jurisdikciją iškelti pagrindinę bankroto bylą teismo nustatymu. Šis teisinis saugumas ir numatomumas yra labai svarbūs, nes pagal Reglamento 4 straipsnio 1 dalį turinčio juridikciją teismo nustatymas priklauso nuo taikytino įstatymo.

34 Iš to išplaukia, kad, nustatant bendrovės skolininkės pagrindinių interesų vietą, Bendrijos teisės aktų leidėjo numatyta paprasta prielaida dėl šios bendrovės registruotos buveinės gali būti paneigta, tik jei objektyvūs ir trečiųjų šalių patikrintini kriterijai leidžia nustatyti, kad reali padėtis skiriasi nuo tos, kurią turėtų atspindėti minėtos registruotos buveinės buvimo vieta.

35 Toks galėtų būti bendrovės „pašto dėžutės", kuri nevykdo jokios ekonominės veiklos valstybės narės teritorijoje, kurioje yra jos registruota buveinė, atvejis.

36 Atvirkščiai, jei bendrovė vykdo veiklą valstybės narės, kurioje yra jos registruota buveinė, teritorijoje, vien tik aplinkybės, kad jos ekonominį pasirinkimą gali kontroliuoti ar kontroliuoja kitoje valstybėje narėje įsteigta patronuojanti bendrovė, nepakanka Reglamente numatytai prielaidai paneigti.

37 Esant šioms aplinkybėms reikia atsakyti į ketvirtąjį klausimą taip, kad kai skolininkas yra dukterinė bendrovė, kurios registruota buveinė yra kitoje valstybėje narėje nei jos patronuojančios bendrovės registruota buveinė, Reglamento 3 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje nustatyta prielaida, pagal kurią šios dukterinės bendrovės pagrindinė interesų vieta yra valstybėje narėje, kurioje yra jos registruota buveinė, gali būti paneigta, tik jei objektyvūs ir trečiųjų šalių patikrintini kriterijai leidžia nustatyti, kad reali padėtis skiriasi nuo tos, kurią turėtų atspindėti minėtos registruotos buveinės buvimo vieta. Toks galėtų būti bendrovės, kuri nevykdo jokios ekonominės veiklos valstybės narės teritorijoje, kurioje yra jos registruota buveinė, atvejis. Atvirkščiai, jei bendrovė vykdo veiklą valstybės narės, kurioje yra jos registruota buveinė, teritorijoje, vien tik aplinkybės, kad jos ekonominį pasirinkimą gali kontroliuoti ar kontroliuoja kitoje valstybėje narėje įsteigta patronuojanti bendrovė, nepakanka Reglamente numatytai prielaidai paneigti.

Dėl trečiojo klausimo

38 Trečiuoju klausimu, kurį reikia išnagrinėti antrą, nes jis bendrai susijęs su Reglamente nustatyta pripažinimo sistema, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar pagal Reglamento 13 ir 16 straipsnius valstybės narės, išskyrus tą, kurioje yra registruota įmonės buveinė ir tą, kurioje įmonė reguliariai administruoja savo turtinius interesus būdu, kurį gali patikrinti trečiosios šalys, bet kurioje pirmiausia yra iškelta bankroto byla, teismas turi jurisdikciją iškelti

pagrindinę bankroto bylą. Taigi iš esmės prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar valstybės narės, kurios pripažinimo prašoma, teismas gali tikrinti kitos valstybės narės teismo juridikciją iškelti pagrindinę bankroto bylą.

39 Taigi pagal Reglamento dvidešimt antrą konstatuojamąją dalį pirmumo taisyklė, išaiškinta 16 straipsnio 1 dalyje, numatanti, kad valstybėje narėje iškelta bankroto byla pripažįstama visose kitose valstybėse narėse nuo to momento, kai sprendimas iškelti bankroto bylą įsiteisėja bankroto bylą iškėlusioje valstybėje, pagrįsta tarpusavio pasitikėjimo principu.

40 Šis tarpusavio pasitikėjimas leidžia įgyvendinti privalomąją jurisdikcijos sistemą, kurios turi laikytis visi teismai, patenkantys į Reglamento taikymo sritį, ir valstybėms narėms leidžia abipusiškumo pagrindu atsisakyti taikyti savo vidaus teisės aktus dėl pripažinimo ir vykdymo supaprastintos sprendimų bankroto bylose pripažinimo ir vykdymo sistemos naudai (žr. pagal analogiją dėl 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32, toliau – Briuselio konvencija), 2003 m. gruodžio 9 d. Sprendimo *Gasser*, C-116/02, Rink. p. I-14693, 72 punktą ir 2004 m. balandžio 27 d. Sprendimo *Turner*, C-159/02, Rink. p. I-3565, 24 punktą).

41 Tarpusavio pasitikėjimo principui būdinga tai, kad valstybės narės teismas, gavęs prašymą iškelti pagrindinę bankroto bylą, tikrina savo jurisdikciją pagal Reglamento 3 straipsnio 1 dalį, t. y. ištiria, ar skolininko pagrindinių interesų vieta yra šioje valstybėje narėje. Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad toks ištyrimas turi vykti laikantis pagrindinių procedūrinių garantijų, kurių reikalauja teisingas procesas (žr. šio sprendimo 66 punktą).

42 Užtai, kaip pabrėžia Reglamento dvidešimt antra konstatuojamoji dalis, tarpusavio pasitikėjimo principas nustato, kad kitų valstybių narių teismai pripažįsta sprendimą iškelti pagrindinę bankroto bylą, neturėdami teisės tikrinti pirmojo teismo įvertinimo dėl savo jurisdikcijos.

43 Jei suinteresuotasis asmuo, manydamas, kad skolininko pagrindinių interesų vieta yra kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje yra iškelta pagrindinė bankroto byla, ketina ginčyti šią bylą iškėlusio teismo jurisdikciją, jis turėtų pareikšti ieškinį dėl sprendimo iškelti bylą valstybės narės, kurioje ji yra iškelta, teisme pagal šios valstybės narės nacionalinę teisę.

44 Taigi į trečiąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento 16 straipsnio 1 dalies pirmoji pastraipa turi būti aiškinama taip, jog valstybės narės teismo iškeltą pagrindinę bankroto bylą kitų valstybių narių teismai turi pripažinti negalėdami patikrinti iškėlusios valstybės narės teismo jurisdikcijos.

Dėl pirmojo klausimo

45 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar sprendimas, kuriuo valstybės narės teismas, gavęs prašymą dėl nemokios įmonės likvidavimo, iki nurodymo likviduoti paskiria laikinąjį likvidatorių, kuris turi

teisę teisėtai apriboti įmonės vadovų teisę veikti, yra sprendimas iškelti bankroto bylą Reglamento 16 straipsnio 1 dalies pirmosios pastraipos prasme.

46 Iš Reglamento 1 straipsnio 1 dalies yra aišku, kad bankroto bylos, kurioms jis taikomas, turi atitikti keturias sąlygas. Tai turi būti kolektyvinės bylos, pagrįstos skolininko nemokumu, kuris apima bent jau dalinį pastarojo teisės į turtą netekimą, ir dėl to yra paskiriamas likvidatorius.

47 Minėtos bylos yra išvardytos Reglamento A priede, o C priede pateiktas likvidatorių sąrašas.

48 Šis reglamentas nenumato vienodos bankroto bylos įgyvendinimo, bet pagal antrą konstatuojamąją dalį užtikrina „efektyvų ir veiksmingą tarpvalstybinį bankroto bylų nagrinėjimą". Tam jis nustato taisykles, kurių tikslas, kaip nurodyta trečioje konstatuojamoje dalyje, „derinti nemokaus skolininko turtui taikytinas priemones".

49 Reikalaujant, kad kompetentingos valstybės narės teismo priimti sprendimai iškelti pagrindinę bankroto bylą būtų pripažinti kitose valstybėse narėse nuo jų įsigaliojimo juos priėmusioje valstybėje narėje, Reglamento 16 straipsnio 1 dalies pirmoji pastraipa nustato pirmumo taisyklę, pagrįstą chronologiniais kriterijais, palankią pirmam priimtam sprendimui iškelti bylą. Taigi, kaip paaiškina minėto reglamento dvidešimt antra konstatuojamoji dalis, „pirmojo teismo sprendimas iškelti bankroto bylą turėtų būti pripažįstamas kitose valstybėse narėse, nesuteikiant joms teisės tikrinti teismo sprendimo".

50 Tačiau Reglamentas nepakankamai tiksliai paaiškina sąvoką „sprendimas pradėti bankroto bylą".

51 Šiuo klausimu primintina, kad bankroto bylai iškelti reikalingos sąlygos ir formalumai priklauso nuo nacionalinės teisės ir, nelygu valstybė narė, gali kisti. Kai kuriose valstybėse narėse bylos iškeliamos labai greitai po prašymo pateikimo, o būtinas patikrinimas atliekamas vėliau. Kitose valstybėse narėse kai kurie esminiai įvertinimai, kuriems gali reikėti daugiau laiko, turi būti atliekami iki bylos iškėlimo. Kai kuriose nacionalinėse teisės sistemose keletą mėnesių gali būti iškelta „laikinoji" byla.

52 Taigi, kaip teigia Europos Bendrijų Komisija, siekiant užtikrinti Reglamento nustatytos sistemos efektyvumą, svarbu, kad 16 straipsnio 1 dalies pirmojoje pastraipoje numatytas pripažinimo principas byloje galėtų būti taikomas kuo anksčiau. Sistema, numatanti, kad gali būti iškelta tik viena pagrindinė byla, turinti poveikį visose valstybėse narėse, kuriose taikomas Reglamentas, galėtų būti rimtai suardyta, jei pastarųjų teismai, taip pat gavę prašymus, pagrįstus skolininko nemokumu, galėtų ilgą laiką ginti konkuruojančią jurisdikciją.

53 Tam, kad būtų apgintas Reglamentu nustatytos sistemos efektyvumas, yra svarbu išaiškinti sąvoką „sprendimas pradėti bankroto bylą".

54 Esant šioms aplinkybėms Reglamento prasme „sprendimu pradėti bankroto bylą" turi būti laikomas ne tik valstybės narės teisės aktų formaliai laikomas sprendimu iškelti bankroto bylą sprendimas, kuris nurodo jį priėmusį teismą, o taip pat skolininko nemokumu pagrįstą pareiškimą nagrinėjančio valstybės narės teismo sprendimą iškelti minėto reglamento A priede numatytą bylą, kai šis sprendimas apima skolininko teisės valdyti, naudotis ir disponuoti turtu atėmimą ir Reglamento C priede numatyto likvidatoriaus paskyrimą. Toks teisės atėmimas reiškia, kad skolininkas netenka teisės valdyti savo turtą. Iš tiesų tokiu atveju turi būti bankroto bylos dvi būdingos pasekmės, t. y. C priede numatyto likvidatoriaus paskyrimas ir skolininko teisių į turtą netekimas, o taip pat turi būti visos Reglamento 1 straipsnio 1 dalyje apibrėžtos tokios bylos sąvokos sudedamosios dalys.

55 Priešingai nei teigia E. Bondi ir Italijos vyriausybė, šio išaiškinimo neturėtų paneigti aplinkybė, kad Reglamento C priede numatytas likvidatorius gali būti paskirtas laikinai.

56 Tiek E. Bondi, tiek Italijos vyriausybė pripažįsta, kad pagrindinėje byloje 2004 m. sausio 27 d. *High Court* sprendimu paskirtas „provisional liquidator" yra tarp Reglamento C priede minimų likvidatorių, kiek tai susiję su Airija. Tačiau jie tvirtina, kad kalbama apie laikinąjį likvidatorių ir kad Reglamente yra speciali nuostata, taikytina tokiu atveju. Iš tiesų, kaip jie primena, minėto reglamento 38 straipsnis įgalioja laikinąjį administratorių, šio reglamento šešioliktoje konstatuojamojoje dalyje apibrėžtą kaip likvidatorius, „paskirtas iki pagrindinės bylos iškėlimo", prašyti taikyti apsaugos priemones skolininko turtui, kuris yra kitoje valstybėje narėje, tarp prašymo iškelti bankroto bylą pateikimo ir sprendimo ją iškelti priėmimo. E. Bondi ir Italijos vyriausybė daro išvadą, kad laikinojo likvidatoriaus paskyrimas negali pradėti pagrindinės bankroto bylos.

57 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Reglamento 38 straipsnis turi būti skaitomas kartu su 29 straipsniu, pagal kurį likvidatorius pagrindinėje bankroto byloje turi teisę pateikti prašymą dėl šalutinės bylos iškėlimo kitoje valstybėje narėje. Minėtas 38 straipsnis taip pat numato atvejį, kai jurisdikciją turintis valstybės narės teismas, turėjęs nagrinėti pagrindinę bankroto bylą, paskyręs asmenį ar instituciją laikinai saugoti skolininko turtą, dar nebuvo nurodęs atimti pastarojo teisės į turtą ir nebuvo paskyręs Reglamento C priede numatyto likvidatoriaus. Šiuo atveju aptariamas asmuo ar institucija, nors ir neįgaliotas pradėti šalutinės bankroto bylos kitoje valstybėje narėje, galėtų prašyti apsaugos priemonių skolininko turtui, esančiam kitoje valstybėje narėje. Tačiau taip nėra pagrindinėje byloje, kurioje *High Court* paskyrė „provisional liquidator", numatytą Reglamento C priede, ir nurodė atimti skolininko teisę į turtą.

58 Atsižvelgiant į pateiktus motyvus, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento 16 straipsnio 1 dalies pirmoji pastraipa turi būti aiškinama taip, jog sprendimas iškelti bankroto bylą šios sąvokos prasme yra valstybės narės teismo, dėl to klausimo gavusio prašymą, pagrįstą skolininko nemokumu ir susijusį su minėto reglamento A priede numatytos bylos iškėlimu, priimtas sprendimas, kai šis sprendimas apima skolininko teisės į turtą atėmimą ir minėto reglamento C priede numatyto likvidatoriaus paskyrimą. Šis teisės į turtą atėmimas reiškia, kad skolininkas netenka teisės valdyti savo turtą.

Dėl antrojo klausimo

59 Atsižvelgiant į atsakymą į pirmąjį klausimą, nereikia atsakyti į antrąjį.

Dėl penktojo klausimo

60 Penktuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar valstybė narė, pagal Reglamento 17 straipsnį, turi pripažinti kitoje valstybėje narėje iškeltą bankroto bylą, jei sprendimas dėl šios bylos iškėlimo buvo priimtas nesilaikant proceso firmos, kurią užtikrina pirmoji valstybė dėl savo viešosios tvarkos reikalavimų.

61 Nors Reglamento dvidešimt antrojoje konstatuojamojoje dalyje, remiantis tarpusavio pasitikėjimo principu, daroma išvada, kad „nepripažinimo pagrindų turi būti tik tiek, kiek yra minimaliai reikalinga", 26 straipsnis numato, kad valstybė narė gali atsisakyti pripažinti kitoje valstybėje narėje iškeltą bankroto bylą, jei toks pripažinimas akivaizdžiai prieštarautų jos viešajai tvarkai, o būtent jos pagrindiniams principams arba asmens konstitucinėms teisėms ir laisvėms.

62 Kalbant apie Briuselio konvenciją, Teisingumo Teismas nusprendė, kad ieškiniai dėl viešosios tvarkos išlygos, numatytos šios konvencijos 27 straipsnio 1 punkte, tiek, kiek tai yra kliūtis įgyvendinti vieno iš jos pagrindinių tikslų, t. y. sprendimų judėjimo supaprastinimą, turi būti pateikiami tik išimtiniais atvejais (2000 m. kovo 28 d. Sprendimo *Krombach*, C-7/98, Rink. p. I-1935, 19 ir 21 punktai).

63 Teisingumo Teismas, nusprendęs, kad yra kompetentingas kontroliuoti sritį, kurioje sutarties valstybės teismui gali būti pareikštas ieškinys dėl šios viešosios tvarkos išlygos, susijusios su kitos sutarties valstybės teismo priimto sprendimo nepripažinimu, pagal Briuselio konvenciją nusprendė, kad ieškinys dėl minėtos išlygos galimas

tik tada, kai kitoje sutarties valstybėje priimto sprendimo pripažinimas ar vykdymas, pažeidžiantis pagrindinius principus, būtų nesuderinamas su valstybės, kurios prašoma pripažinti arba vykdyti, teisine sistema. Pažeidimas turėtų būti akivaizdus teisės nuostatos, kuri valstybės, kurios prašoma pripažinti arba vykdyti, teisinėje sistemoje laikoma esmine, arba teisės, šioje sistemoje pripažintos pagrindine, pažeidimas (minėto sprendimo *Krombach* 23 ir 37 punktai).

64 Ši teismų praktika turi būti taikoma aiškinant Reglamento 26 straipsnį.

65 Kalbant apie proceso sritį, reikia priminti, kad Teisingumo Teismas aiškiai pripažino Bendrijos teisės bendrą principą, pagal kurį visi asmenys turi teisę į teisingą procesą (1998 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Baustahlgewebe prieš Komisiją*, C-185/95 P, Rink. p. I-8417, 20 ir 21 punktai; 2000 m. sausio 11 d. Sprendimo *Nyderlandai ir Van der Wal prieš Komisiją*, C-174/98 P ir C-189/98 P, Rink. p. I-1, 17 punktas, taip pat minėto sprendimo *Krombach* 26 punktas). Šis principas yra kilęs iš pagrindinių teisių, kurios yra bendrųjų Bendrijos teisės principų, kurių laikymąsi užtikrina Teisingumo Teismas, remdamasis bendromis valstybių narių konstitucinėmis tradicijomis bei ypač 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos pateiktomis nuorodomis, sudėtinė dalis.

66 Kalbant tiksliau apie teisę susipažinti su bylos dokumentais ir bendriau – apie teisę būti išgirstam, kurios nurodytos penktajame prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausime, reikia priminti, kad jos yra svarbios teisingo proceso organizavimui ir vykdymui. Bankroto bylos atveju kreditorių ar jų atstovų teisė dalyvauti procese yra ypač svarbi dėl adekvačių teisinės gynybos priemonių principo

laikymosi. Jei teisės būti išklausytam konkrečios savybės gali skirtis atsižvelgiant į tai, kaip skubiai reikia priimti sprendimą, visi šios teisės apribojimai turi būti deramai pateisinti ir lydimi procesinių garantijų, užtikrinančių susijusių su tokiu procesu asmenų galimybę veiksmingai ginčyti skubos tvarka priimtas priemones.

67 Atsižvelgiant į šiuos motyvus, į penktąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento 26 straipsnis turi būti aiškinamas taip, jog valstybė narė gali atsisakyti pripažinti kitoje valstybėje narėje iškeltą bankroto bylą, jei sprendimas ją iškelti buvo priimtas akivaizdžiai pažeidžiant susijusio su ta byla asmens pagrindinę teisę būti išklausytam.

68 Esant reikalui prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nuspręsti, ar taip buvo pagrindinėje byloje *Tribunale civile e penale di Parma*. Šiuo klausimu reikia pastebėti, kad minėtas teismas neturėtų apsiriboti savo žodinio nagrinėjimo koncepcijos taikymu ir jos fundamentaliu pobūdžiu savo teisinėje sistemoje, bet atsižvelgdamas į visas aplinkybes turi įvertinti, ar *High Court* paskirtas „provisional liquidator" turėjo pakankamai galimybių būti išklausytas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

69 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų

klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. **Kai skolininkas yra dukterinė bendrovė, kurios registruota buveinė yra kitoje valstybėje narėje nei ta, kur registruota jos patronuojančios bendrovės buveinė, 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 3 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje nustatyta prielaida, pagal kurią šios dukterinės bendrovės pagrindinė interesų vieta yra valstybėje narėje, kurioje yra jos registruota buveinė, gali būti paneigta, tik jei objektyvūs ir trečiųjų šalių patikrintini kriterijai leidžia nustatyti, kad reali padėtis skiriasi nuo tos, kurią turėtų atspindėti minėtos registruotos buveinės buvimo vieta. Toks galėtų būti bendrovės, kuri nevykdo jokios ekonominės veiklos valstybės narės teritorijoje, kurioje yra jos registruota buveinė, atvejis. Atvirkščiai, jei bendrovė vykdo veiklą valstybės narės, kurioje yra jos registruota buveinė, teritorijoje, vien tik aplinkybės, kad jos ekonominį pasirinkimą gali kontroliuoti ar kontroliuoja kitoje valstybėje narėje įsteigta patronuojanti bendrovė, nepakanka Reglamente numatytai prielaidai paneigti.**

2. **Reglamento Nr. 1346/2000 16 straipsnio 1 dalies pirmoji pastraipa turi būti aiškinama taip, jog valstybės narės teismo iškeltą pagrindinę bankroto bylą kitų valstybių narių teismai turi pripažinti negalėdami patikrinti iškėlusios valstybės narės teismo jurisdikcijos.**

3. **Reglamento Nr. 1346/2000 16 straipsnio 1 dalies pirmoji pastraipa turi būti aiškinama taip, jog sprendimas iškelti bankroto bylą šios sąvokos prasme yra skolininko nemokumu pagrįstą pareiškimą nagrinėjančio valstybės narės teismo sprendimas iškelti minėto reglamento A priede numatytą bylą, kai šis sprendimas apima skolininko teisės valdyti, naudotis ir disponuoti turtu atėmimą ir minėto reglamento C priede numatyto likvidatoriaus paskyrimą. Šis teisės atėmimas reiškia, kad skolininkas netenka teisės valdyti savo turtą.**

4. **Reglamento Nr. 1346/2000 26 straipsnis turi būti aiškinamas taip, jog valstybė narė gali atsisakyti pripažinti kitoje valstybėje narėje iškeltą bankroto bylą, jei sprendimas ją iškelti buvo priimtas akivaizdžiai pažeidžiant susijusio su ta byla asmens pagrindinę teisę būti išklausytam.**

Parašai.